

باسمه تعالی

داستان مین، میدان مین و تخریبچی

در دوران دفاع قدس

مقدمه : در بین افراد شرکت کننده در جنگ ایران و عراق در بین سالهای ۱۳۵۹ لغایت ۱۳۶۷ هر کس وظیفه ای برعهده داشت و سعی می کرد آن وظیفه را به نحو احسن انجام دهد در این بین رزمندگان بودند که به آنان تخریبچی می گفتند اینان افرادی بودند که موظف بودند موانع و میادین مین بین خطوط خودی و دشمن را پاکسازی و راه را برای رزمندگان پیاده باز کنند باز کردن این راه در شب عملیات تحت عنوان معبری شکل می گرفت که داستانش و وقایع زیادی را به خود اختصاص می دهد.

شعله جنگ در زمانی افروخته و سپس خاموش می شود اما میراث شومی از آن باقی می ماند که سالیان سال بر تلفات انسانی و تخریب زیست محیطی منطقه جنگ زده، می افزاید. درگیری ها سرانجام روزی به پایان می رسد اما قاتلان پنهان در زیر خاک هائی که بر آن قدم می گذاریم در کمین خواهند نشست تا روزی به وظیفه خود عمل کنند، « سربازانی همواره دلیر که هیچ گاه نمی خوابند و هیچگاه خطا نمی کنند » مین ها ممکن است هرجائی در کمین نشسته باشند بر روی یک سنگ، زیر بستر شنی، درون باغ یا زیر یک بوته. اشکال متفاوتی از شکل سنگ گرفته تا ظاهری شبیه آناناس در میان آنها به چشم می خورد. یکی از منفور مین های ضد نفر انواع پروانه ای شکل است این نوع مین به گونه ای طراحی شده که می توان آن را بدون انفجار از درون هلی کوپتر بر روی یک منطقه فرو ریخت و این پروانه همچون اسباب بازی مرگ آوری در انتظار کودکی کنجکاو بر روی زمین خواهد نشست. طی جنگ ایران و عراق در سال های ۱۹۸۰ تا ۱۹۸۸، حدود ۱۲ تا ۱۶ میلیون مین زمینی در منطقه ای به وسعت ۴ میلیون هکتار کار گذاشته شد. کار پاکسازی در میادین مین غرب و جنوب و کردستان همچنان ادامه دارد. از ۱۲۰۰۰۰۰ هکتار زمین آلوده ۸۶۰۰۰ هکتار در استان خوزستان پاکسازی گردیده و در شهر آبادان ۴۰۰۰۰ واحد مسکونی و تجاری پاکسازی شد و تقریباً به همین میزان در خرمشهر پاکسازی گردیده است. از مارس ۲۰۰۴ تا مارس ۲۰۰۵ در طی یکسال ۵۲۸ کیلومتر مربع توسط مین روب های ایران پاکسازی شده و در آن ۲۵۲۳۸۳ مین ضد نفر، ۳۷۵۲۲ مین ضد خودرو و ۱۴۷۸۵۰۸ قطعه مواد منفجره عمل نشده کشف و خنثی شده است.

در منطقه عملیاتی جنوب ۷۵۰۰۰ گلوله و مین و بمب و مهمات عمل نکرده پیدا و خنثی شده است برادران تخریبچی دفاع مقدس در طول جنگ تحمیلی ۸۰۰۰ معبر به عمق ۲۴۰ کیلومتر را باز کرده و پاکسازی کرده اند. در حقیقت موفقیت عملیاتی های رزمندگان ارتباط زیادی با عملکرد مطلوب رزمندگان تخریبچی داشته است .

کار خیلی از رزمندگان بعد از اتمام جنگ تمام شد اما کار این رزمندگان تازه شروع شده بود و هنوز هم ادامه دارد. بطور کلی برای آشنائی با این رزمندگان و وظایف آنان می توان کارهای آنها را به چهار قسمت تقسیم کرد:

۱- جنگ مین : که شامل : - ایجاد معبر در میدان مین

- پاکسازی میادین مین دشمن در خشکی بصورت دستی و یا با مین کوب و در دریا

- احداث میدان مین در خشکی بصورت دستی و یا با بالگرد و در دریا

- عبور از موانع سیم خاردار ، کانال ،

۲- تخریب و انفجارات : که شامل : - انفجار پل ، جاده ، دکل های انتقال برق و مخابراتی ، ساختمان ، سد ،

اسکله ، درخت و انواع برش های انفجاری

- انفجار مهمات عمل نکرده گلوله ها توپ ، خمپاره و

- خنثی سازی بمب و مهمات عمل نکرده

۳- اطلاعات رزمی : که شامل : - ثبت مختصات جغرافیایی میادین مین پاکسازی شده و یا احداث شده

- ثبت تجربیات تخریبچیان در زمینه های گوناگون

- بازجوئی از اسرای مهندسی دشمن

- تهیه کتابچه راهنمای مین های ضد نفر ، ضد نفرات ، منور ، ضد خودرو و ضد

تانک

- وقایع نگاری حوادث و اقدامات عملیاتی تخریب تحلیل و آنالیز و تفسیر آنها

۴- آموزش : که شامل : - جنگ مین

- تخریب و انفجارات

- اطلاعات رزمی

برای فهم کار تخریبچیان بایستی با مفاهیم و اصطلاحاتی آشنا شویم :

ساختمان مین

تعریف: مین بسته ای است انفجاری که علیه نفرات و خودروهای دشمن بکار می رود، مین ها در زمین کاشته شده و توسط نفرات و خودروهایی که از آن مسیر عبور می کنند تحریک شده و عمل می کنند و موجب وارد آمدن تلفات جانی و تجهیزاتی توقف حرکت آنان می گردند.

یک مین معمولاً دارای اجزاء زیر می باشد.

(۱) بدنه: معمولاً از جنس فولاد یا پلاستیک است و مانند نارنجکها در برخی از مین ها، تولید ترکش نیز می کند.

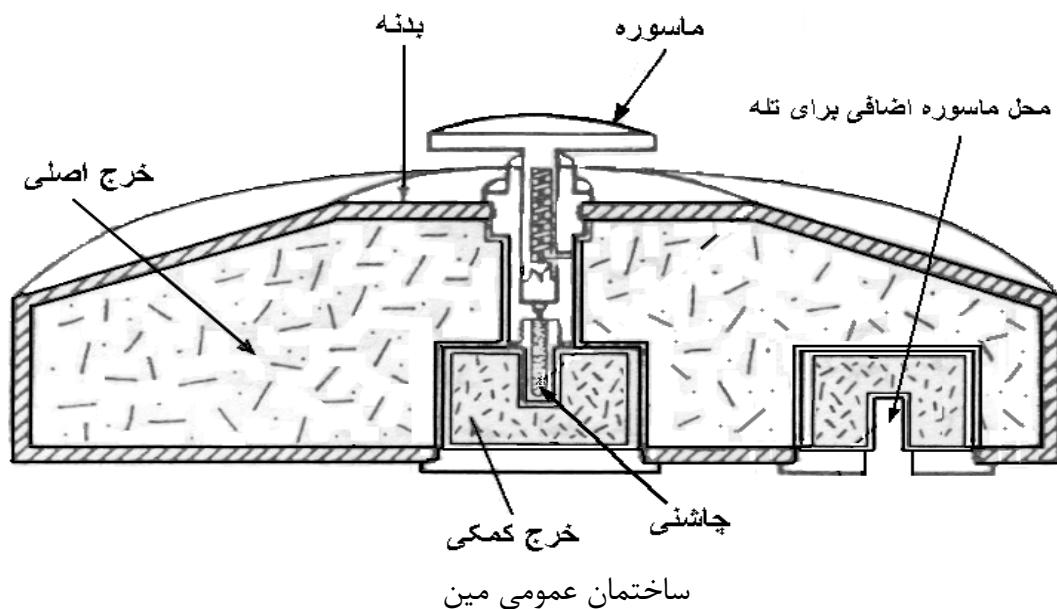
(۲) خرج اصلی: خرج اصلی هر یک از مین ها بر حسب نوع مین ممکن است مواد منفجره ، شیمیایی، دودزا یا منور

باشد.

۳) چاشنی: منفجر کننده مین هاست، هر مین حداقل دارای یک چاشنی اصلی است، برخی از مین ها دارای دو چاشنی می باشند.

۴) ماسوره: ماسوره عامل اصلی تحریک پذیر و منفجر کننده چاشنی در مین هاست، هر مین بر اساس شکل، نوع، نحوه تحریک دارای یک ماسوره اختصاصی است، در نتیجه ماسوره مین ها بسیار متنوعند

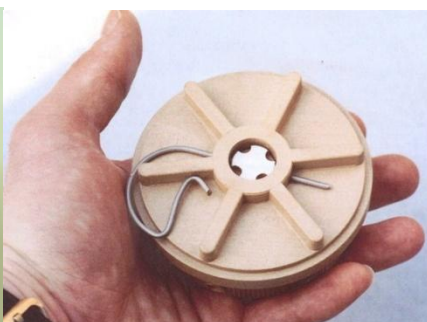
۵) محل اتصال ماسوره فرعی: برخی از مین های ضدتانک و ضدخودرو علاوه بر اینکه دارای یک ماسوره اصلی هستند، یک یا دو محل اضافی جهت اضافه کردن ماسوره برای تله کردن و غیر قابل خنثی کردن مین می باشند.

انواع مین ها

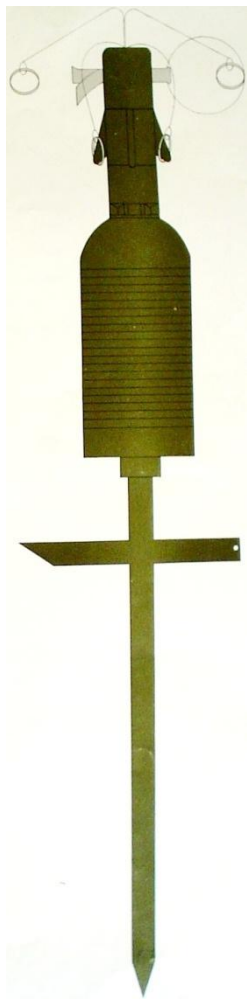
الف - مین های ضد نفر انفجاری:

کوچکترین مین های انفجاری هستند که برای آسیب رساندن به یک نفر، یعنی کسی که با آن برخورد می کند ساخته شده اند، قطر این نوع مین ها معمولاً بین پنج الی ده سانتیمتر و مقدار ماده منفجره آنها بین ۲۰ الی ۱۵۰ گرم می باشد و ماسوره آنها به صورت فشاری عمل می کند و اغلب موجب قطع پا در افراد می گردد، این مین ها به دلیل کوچک بودن به سادگی در زمین استتار شده و به سختی کشف می گردند، به همین جهت در میادین مین به عنوان محافظ در اطراف مین های بزرگتر کاشته می شوند.

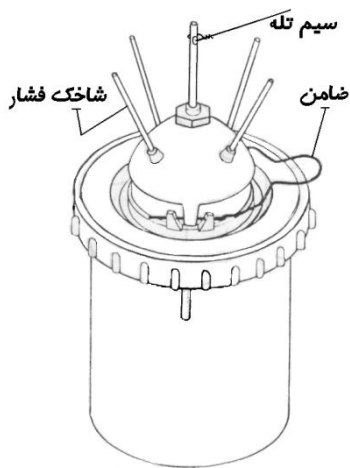
ب - مین های ضد نفرات:

این مین‌ها بزرگتر و قوی‌تر از مین‌های ضدنفر بوده و دارای ترکش‌های فولادی نیز هستند، انفجار یکی از این مین‌ها تلفات سنگینی را می‌تواند بر نیروهای پیاده اطراف خود وارد کند و برای اینکه سطح زمین مانع از انتشار ترکش‌های آن نگردد طوری ساخته شده‌اند که در بیرون از خاک منفجر می‌شوند.

اغلب مین‌های ضد نفرات دارای ماسوره‌های کششی هستند. این مین‌ها دو دسته‌اند:
(۱) مین‌های ضد نفرات معمولی: دارای پایه هستند، در زمین مستقر شده و مین به روی آن کمی بالاتر از سطح زمین نصب می‌گردد.

(۲) مین‌های ضد نفرات جهنده: این مین‌ها خطرناکترین مین برای نیروهای پیاده محسوب می‌شوند، زیرا نحوه عملکرد آنها بدین صورت است که دارای دو چاشنی و یک خرج پرتاب بوده و به محض برخورد یک نفر با سیم تله یا خود مین، ماسوره تحریک شده و چاشنی اول عمل می‌کند و خرج پرتاب را منفجر و مین را به بالا پرتاب می‌کند، سپس مکانیزم دیگری در مین باعث انفجار آن در ارتفاع ۳۰ سانتی الی ۱۰۰ سانتی متری زمین می‌شود، همین نحوه عملکرد موجب می‌شود تا کلیه افرادی که در برد ترکش‌های آن قرار دارند، حتی اگر بصورت درازکش در زمین قرار داشته باشند نیز مورد اصابت ترکش قرار گیرند.

ج- مین‌های ضدخودرو و ضدتانک:

مین‌های بزرگی هستند که قدرت آنها به میزان ماده منفجره آنها بستگی دارد، سبک‌ترین مین‌های ضدخودرو حدود یک کیلو گرم و سنگین‌ترین مین‌های ضدتانک حدود ده کیلو گرم ماده منفجره دارند. اغلب قریب به اتفاق این نوع مین‌ها دارای ماسوره فشاری هستند که با فشاری معادل ۷۰ الی ۲۰۰ کیلوگرم تحریک شده و منفجر می‌شوند، در نتیجه باید به صراحت گفت که این مین‌ها برای نیروهای پیاده نیز خطرناک محسوب می‌شوند.

د - مین‌های منور:

این مین‌ها هنگام عمل می‌سوزند و تولید نور و روشنایی می‌کنند و برای اعلام خبر در شب در میدان مین بکار می‌روند.

مشخصات میادین مین استاندارد

بطور کلی میادین مین نوع خاصی از موانع هستند که به صورت فیزیکی و روانی در حرکت نیروهای دشمن اختلال ایجاد می کنند

اهداف مین گذاری: از مین و میادین مین در شرایط و موقعیت های مختلف و با اهداف و منظوره های متفاوت استفاده می شود ، در اینجا به خلاصه اهداف مین گذاری اشاره می شود.

۱- جلوگیری از نفوذ یا پیشروی نیروها به مواضع دشمن

۲- کانالیزه و منحرف کردن نیروها

۳- وارد آوردن تلفات و تضعیف روحیه نیروها

اصطلاحات میادین مین:

میدان مین:

به قسمتی از زمین که در آن تعدادی مین وجود داشته باشد، میدان مین می گویند، معمولاً مین ها در میادین مین با رعایت اصول خاصی به صورت منظم کاشته می شوند.

خوشه مین:

واحد اصلی و اولیه تشکیل دهنده میادین منظم و استاندارد را خوشه مین گویند و آن عبارت است از یک مین ضد نفر ترکشی یا یک مین ضد تانک در مرکز و یک یا چند مین ضد نفر انفجاری در اطراف آن:

انواع خوشه های مین

نوار میدان مین:

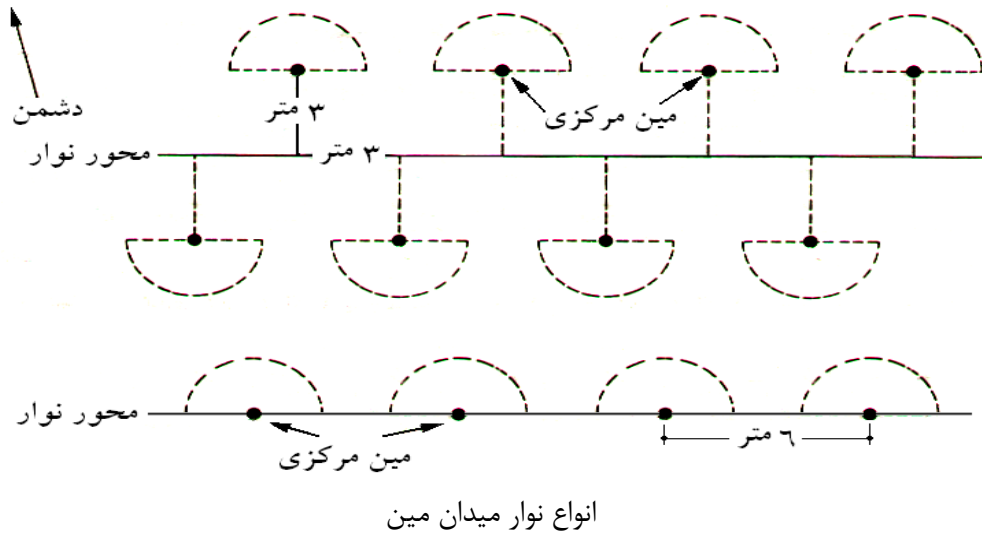
خط مستقیم فرضی در میدان مین می باشد که مین ها یا خوشه مین ها نسبت به آن خط آرایش داده می شوند. نوارها از نظر آرایش بر دو نوعند.

الف- نوار خطی: در این نوع نوار مین ها یا خوشه مین ها در یک خط مستقیم کاشته می شوند به آن اصطلاحاً ردیف مین نیز گفته می شود.

ب- نوار زیکزاک: در این نوع نوار مین ها یا خوشه مین ها به صورت زیکزاک (خط شکسته) و با فاصله های معین کاشته می شوند.

امتداد نوارها تقریباً به موازات امتداد مواضع خودی و دشمن است، و می تواند با این مواضع زاویه نیز داشته باشد ولی هرگز عمود بر مواضع امتداد نمی یابد.

لازم به ذکر است که هر میدان مین می تواند از یک نوار تا ده ها نوار داشته باشد و فاصله نوارها از هم نباید از ۱۲ متر کمتر باشد.

انواع میدان نوار مین

تراکم:

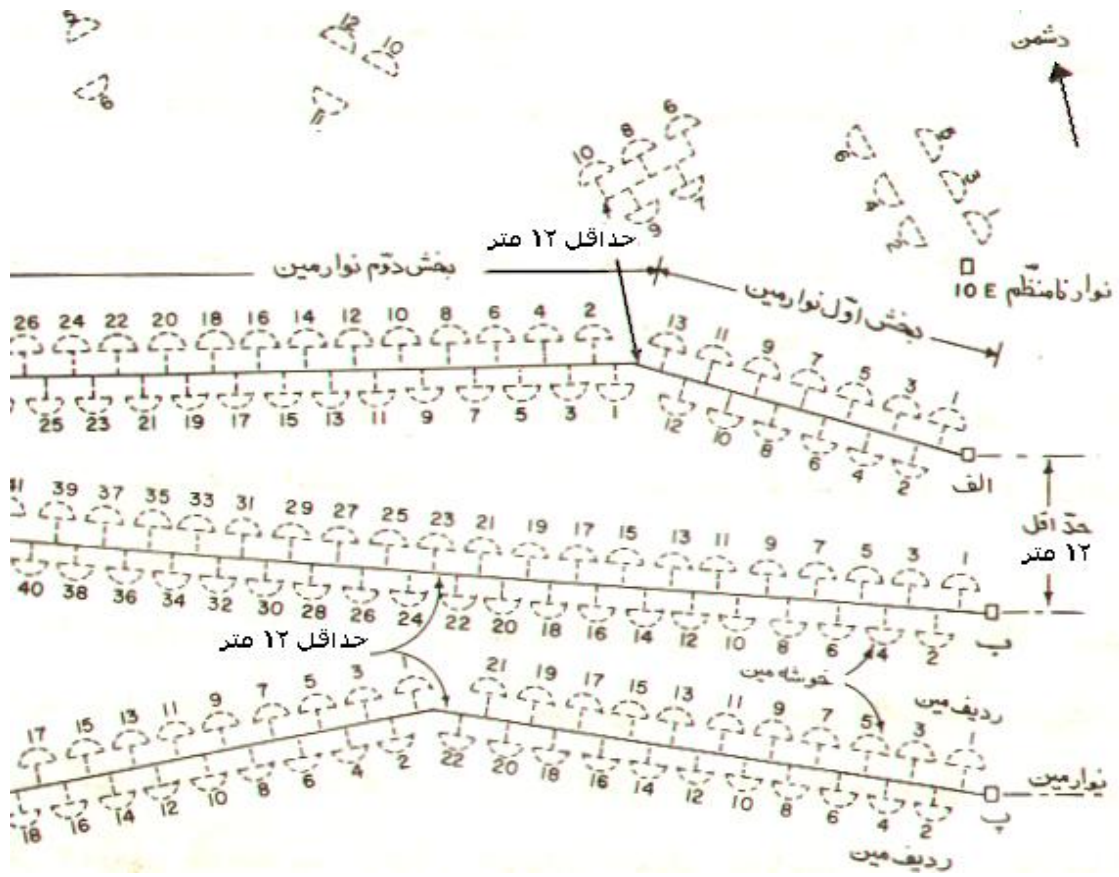
تعداد متوسط مین موجود در هر متر از طول جبهه میدان مین را تراکم میدان مین گویند. با افزایش تراکم میدان مین احتمال برخورد با مین افزایش می یابد.

عمق میدان مین:

مقدار مسافتی است که یک نفر برای عبور از میدان مین در داخل آن طی می کند، عمق میدان نامیده می شود و به آن عرض میدان نیز گفته می شود. عمق میدان مین به تعداد نوارهای میدان و فاصله بین آنها بستگی دارد.

معبور:

راهی است در داخل میدان مین که جهت عبور نیروها بکار می رود.

میدان مین با نوار های منظم و نامنظم

خلاصه تحول و توسعه موانع و میادین مین عراق

در طول دوران دفاع مقدس

گزیده ای از روایت زنده یاد شهید علی عاصمی

۱- آغاز پیشروی دشمن

دشمن در روزهای نخستین جنگ، که با هدف پیشروی گسترده در خاک میهن اسلامی ما هجوم خود را آغاز کرده بود، با استفاده از عدم آمادگی ما تانک هایش را به امید دستیابی سریع به اهدافش در مسیر جاده‌های آسفالت به پیش راند. او تصور می‌کرد به زودی با تصرف اهداف از پیش تعیین شده، کار را یک سره خواهد کرد. آن روزها نیروهای رزمنده‌ی ما را عموماً اقشار عادی جامعه اعم از کسبه‌ی بازار، معلمان و دانش‌آموزان تشکیل می‌دادند که برای دفاع به جبهه آمده بودند. آنها در قالب گروه‌های ۲۰ الی ۳۰ نفره به قلب سپاه دشمن یورش برده و آرامش را از او سلب می‌کردند و به این ترتیب علیرغم انتظار دشمن، او را زمین‌گیر کردند. مقارن با زمین‌گیر شدن موقتی متجاوزین، رزمندگان به منظور سد کردن پیش روی دشمن، طرحی ریختند که طبق آن مناطق حمیدیه، طران، عباسیه و سوسنگرد به زیر آب می‌رفت، این اولین اقدام مهندسی و ایجاد موانع در دفاع مقدس بود.

وقتی برای انجام مراحل شناسایی و بررسی چگونگی اجرای این طرح به منطقه رفتیم دیدیم که دشمن اقدام به جابجایی خاک نموده است. آنجا برای اولین بار با پدیده‌ای به نام خاکریز آشنا شدیم. تا حدود یکی دو ماه پس از هجوم، در خطوط دشمن بعضی چیزی به نام خاکریز وجود نداشت. چرا که هنوز به فکر ایجاد خاکریز نیفتاده بودند.

بعدها متوجه شدیم که دشمن تنها در نقاطی که برای در امان ماندن در برابر حملات ما لازم است و یا به اصطلاح نظامیان "حساس" است، و آنهم به صورت بریده بریده اقدام به احداث خاکریز کرده بود. دشمن در کنار این اقدامات برای تانک های خودش، تپه هایی نیز به صورت سکو ساخت و همچنین شروع به ساختن سنگرهای دفاعی کرد.

۲- آغاز شکل گیری موانع دشمن

با تداوم تک ها و شکل گیری گروه جنگ های نامنظم به فرماندهی شهید چمران، دشمن کم کم به فکر تثبیت مواضع خود افتاد. بعد از آن بود که خاکریزهای منقطع را به یکدیگر متصل کرد و یک خاکریز پیوسته به وجود آورد. پس از آن، باز حملات و شبیخون های رزمندگان ادامه داشت تا جایی که دشمن مجبور به استفاده از عملیات مین گذاری در برخی از مناطق مهم شد. تعداد ردیف مین های ضد تانک از ۳ یا ۴ ردیف (۲ نوار) تجاوز نمی کرد. به عنوان مثال در منطقه ای نزدیک به سوسنگرد میدان مینی احداث کرده بود که سه ردیف ضد تانک داشت.

بعد از اینکه عملیات های رزمندگان اسلام یکی پس از دیگری شکل گرفت و آزادسازی سوسنگرد در سه مرحله با موفقیت انجام شد، و ارتفاعات الله اکبر با انجام یک عملیات آزاد شد، دشمن بیش از پیش متوجه شد که قدرت تهاجمی ما را نباید دست کم بگیرد و باید حجم و شکل موانع خود را گسترش دهد.

بنابر این حجم سیم خاردارها و تعداد مین های ضد نفرات خود را افزایش داد و موانعی را متشکل از چندین رشته سیم خاردار و مین های ضد نفرات و مین های جهنده / احداث نمود. با این حال هیچ کدام از اینها نتوانست در برابر رزمندگان ما سدی ایجاد کند و مانع از پیروزی ما در عملیات شکست حصر آبادان شود و دشمن هرگز فکرش را نمی کرد که بعد از آن، نوبت به عملیات طریق القدس خواهد رسید.

لازم به ذکر است که تا این زمان موانعی که ذکر گردید به صورت پیوسته نبودند بلکه فقط مناطق مهم را پوشش می دادند.

۳- عملیات طریق القدس (بستان - ۱۳۶۰/۹/۸)

وضعیت موانع در منطقه عملیاتی " طریق القدس " نسبت به موانع قبلی تکامل یافته تر بود. اغلب دارای دو نوار مین استاندارد داشت. عمق میادین مین تقریباً ۵۰ متر بود. ضمناً در مواردی تا ۳ ردیف سیم خاردار حلقوی و یک ردیف سیم خاردار فرشی را هم به موانع اضافه کرده بود. سیم خاردارهایی به عرض یک یا دو متر به نحوی که تا پای خاکریز خودش ادامه داشت.

شناسایی برای ایجاد معبر

در این عملیات، بچه‌ها برای ایجاد معبر همانند دفعات قبل در تاریکی شب و همزمان با شناسایی، با استفاده از وسایلی ساده همچون سرنیزه و سیم چین وارد عمل می‌شدند.

ده تا پانزده روز قبل از شروع عملیات، نفرات تخریبچی به منظور یافتن مناسب‌ترین راه کارها و معابر نفوذی، برای انجام شناسایی به خط مقدم می‌رفتند. آنها در مسیرهای انتخاب شده پیش می‌رفتند و تا آنجا که می‌توانستند معابر مخفی را ایجاد می‌کردند.

یکی از تاکتیک‌هایی که فرماندهان ما برای شروع "عملیات طریق‌القدس" اتخاذ کرده بودند، بر خلاف انتظار دشمن که در عملیات‌های قبل تجربه کرده بود، قرار بود هیچ‌گونه آتش‌تهیه‌ای اجرا نشود، همین امر باعث شد که رزمندگان ما توانستند در همان ساعات ابتدای یورش، دشمن را بوسیله پرتاب نارنجک به درون سنگرهایشان غافلگیر کرده و به هلاکت برسانند. در آن عملیات من خودم را تا فاصله ۱۰ متری سنگر تیربار دشمن رسانده بودم و آن لحظه‌ای بود که همه‌ی معبرها گشوده شده بود، و تنها مانعی که باقی مانده بود سیم خاردار فرشی آخر میدان مین بود.

تا زمانیکه ما تمام سیم خاردارها را تا پای خاکریز قطع کردیم. در این لحظه، دشمن تازه متوجه حضور ما شد و با دستپاچگی شروع به داد و فریاد کرد و به دنبال آن سایر عراقی‌ها نیز از خواب بیدار شده و به بیرون از سنگرها دویدند. و آن درحالی بود که همان نفر اول، که تیربارچی هم بود، می‌توانست به راحتی همه‌ی ما را زیر آتش سلاح خود بگیرد، اما به سبب سردرگمی ناشی از شوکی که با دیدن ناگهانی نیروهای ایرانی در پای خاکریز به او دست داده بود، تنها با داد و فریاد به این سو و آن سو می‌دوید. و در نهایت، رزمندگان غیور ما به داخل خاکریزها هجوم بردند و با استفاده از اصل غافلگیری، اینچنین خط دفاعی دشمن فرو ریخت.

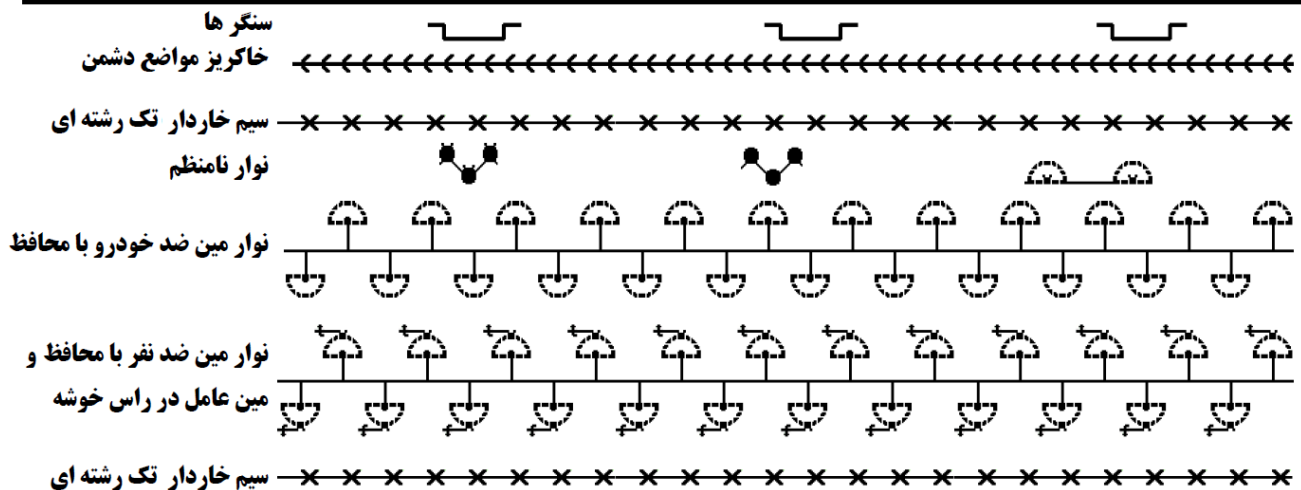
۴- عملیات فتح المبین (غرب شوش - ۱۳۶۱/۱/۲)

پس از شکست دشمن در "عملیات طریق‌القدس" و پیروزی رزمندگان اسلام، باز دشمن موانع خود را تکامل بخشید. در این دوره دشمن به حدی به اهمیت میادین مین پی برده و نسبت به عملیات نیروهای ما احساس تهدید می‌کرد که تقریباً تمام مسیر خط تماس نیروهای خود با ما را میدان مین کاشته و هیچ نقطه‌ای را بدون میدان مین نگذاشته بود.

وجود میدان مین برای دشمن بقدری اهمیت پیدا کرده بود که وقتی مرحله اول عملیات به پایان رسید و دشمن در جبهه شوش (تپه سبز) حدود یک کیلومتر از مواضع خود عقب رانده شد، برای جلوگیری از ادامه عملیات رزمندگان اسلام در این جبهه، در مدت دو الی سه روز به صورت تعجیلی اقدام به کاشت میدان مین نمود، که از چند ردیف مین های **PRB - 413** (سوسکی) تشکیل شده بود و به دلیل آغاز مرحله دوم عملیات، فرصت علامت گذاری میدان برای نیروهای خود را پیدا نکرده و فقط از قطعات بزرگ یونولیت سفید رنگ که به روی آنها سنگ گذاشته بود تا توسط باد جابجا نشود به عنوان علامت برای نیروهای خود استفاده کرده بود.

این میدان را پس از پایان عملیات و عقب نشینی نیروهای دشمن وقتی با یکی از بچه‌های تخریب در حال گشت در منطقه بودیم بدون اینکه متوجه میدان شویم از آن عبور کردیم و به لطف خدا با اینکه پاهایمان به سیم تله مین‌ها برخورد می‌کرد هیچیک از مین‌ها منفجر نشد، و پس از گذشتن از آخرین ردیف مین و مشاهده یونولیت‌ها متوجه وجود میدان مین شدیم. (طاهری)

منطقه عمومی: خوزستان	عملیات: طریق القدس و فتح المبین	تاریخ: نیمه دوم سال ۱۳۶۰	عمق میدان: تقریباً ۵۰ متر
تعداد نوار: ۲ نوار منظم و یک نوار نامنظم	سیم های خاردار: ۱ ردیف سیم خاردار دور رشته ای	نوع میدان: پدافندی	

۵- عملیات بیت المقدس (جنوب غرب اهواز ۱۳۶۱/۲/۱۰)

دشمن، به مرور متوجه عملیات های گسترده و منظم ما شد که با هماهنگی بین نیروهای زرهی و پیادهی ما انجام می شد. بنابر این برای مقابله با حملات ما موانع خود را با مقدار بیشتری از سیم خاردار فرشی و چادری گسترش داد.

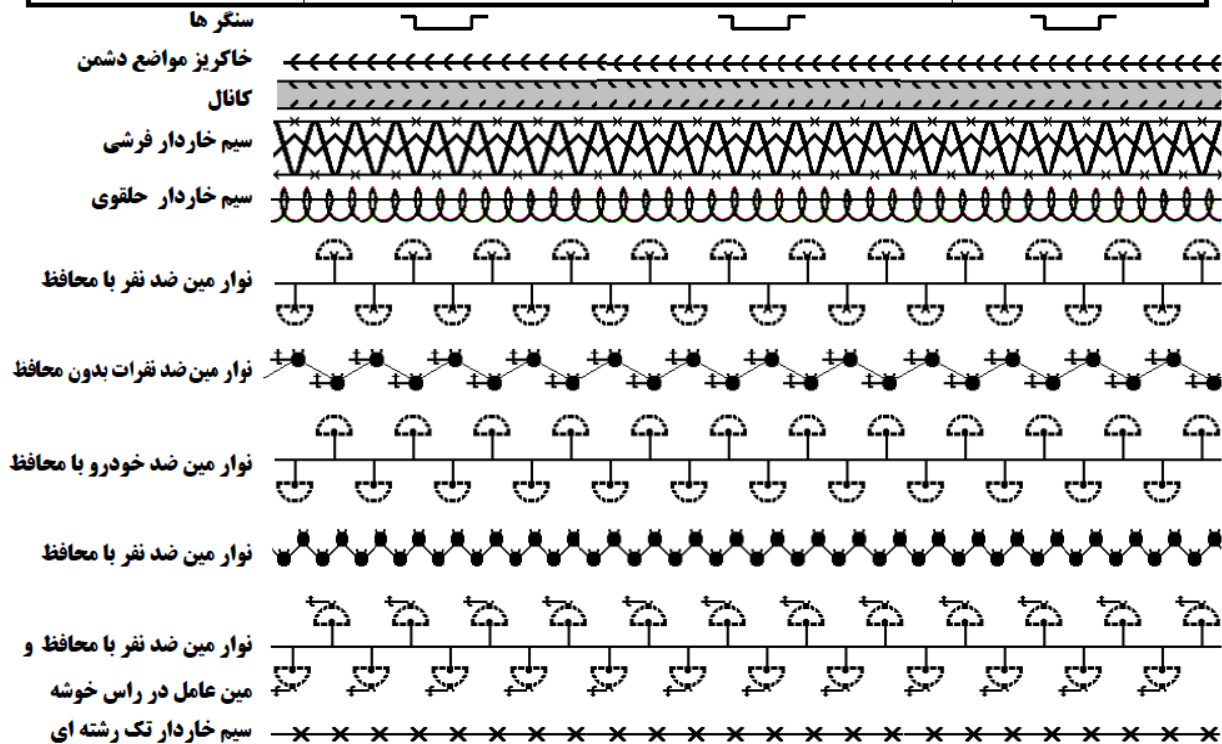
کانال های دفاعی و بشکه های انفجاری ۲۲۰ لیتری

در این عملیات، برای اولین بار استفاده از کانال های دفاعی، به عرض و عمق دو متر بود. نمونهی آن در برخی محورها، مانند اطراف هویزه، پاسگاه یزدانی و دیگر مناطق دیده شد. با این کار در نظر داشت نفرات پیادهی ما را از واحدهای زرهی جدا کند.

ضمناً دشمن در فاصلهی ۵ کیلومتری جادهی خرمشهر و در سمت چپ جاده، بشکه های انفجاری ۲۲۰ لیتری را در فواصل خیلی نزدیکی از هم قرار داده و هرکدام را با یک چاشنی الکتریکی مسلح نموده بود، چنانچه رزمندگان ما از میدان عبور کرده و به نزدیکی آخرین سیم خاردار می رسیدند، با بشکه های انفجاری روبرو می شدند. و دشمن اقدام به انفجار بشکه ها می نمود.

منطقه عمومی: خوزستان	عملیات: بیت المقدس	تاریخ: نیمه اول سال ۱۳۶۱	عمق میدان: تقریباً ۱۰۰ متر
تعداد نوار: ۵ نوار	سیم های خاردار: ۳ ردیف حلقوی و یک ردیف فرشی	نوع میدان: پدافندی	

دشمن برای دفاع از خرمشهر از موانع ترکیبی مستحکمی در پشت رود کارون استفاده کرده بود، و در برخی نقاط، عمق این موانع تا پنج کیلومتر می رسید. به این صورت که یک خاکریز در ابتدای خط دفاعی، و پس از آن، میدان مینی به عمق صد متر وجود داشت، در ادامه تا مسافت یک کیلومتر به صورت خالی رها شده و دوباره میدان مین دیگری به عمق صدمتر دیده می شد، همین طور موانع را به صورت بریده ادامه داده بود. این شکل از موانع را تا به حال ندیده بودیم و انتظار مواجهه با این طرح دشمن به این گسترده گی نداشتیم.

موانع ضد هوابرد

با توجه به این طرح موانع عظیم، دشمن به خاطر جریان تند رود کارون، و با اطمینان از موانعی که ایجاد کرده بود، هیچگاه تصور نمی کرد قوای ما بتوانند از راه زمین به مواضعش در داخل خرمشهر دست یابند، مگر از راه هوا و توسط چتربازان. به همین خاطر بود که در داخل خرمشهر موانع ضد هلی برد فراوانی به کار برده بود. به همین منظور استفاده از خودروهای سوخته و تیر آهن هایی که به صورت عمود در نقاط مختلف شهر به کار برده بود.

ویران کردن شهر و تله گذاری در خرمشهر

در "عملیات بیت‌المقدس" دشمن بعضی وقتی نتوانست در مقابل رزمندگان ما دوام بیاورد وقتی که از شهر خارج شد شهر را ویران کرد و برای همیشه آن را ترک کرد.

البته ناگفته نماند که این عقب نشینی از شهرهای ذکر شده علاوه بر تخریب شهر با تله گذاری نیز همراه بود. ما هنگام پاکسازی پس از آزادسازی خرمشهر، با نمونه هایی از تله گذاری دشمن مواجه شدیم.

به طور مثال، بعضی از دستگیره‌های درب منازل طوری از پشت تله شده بود که به محض چرخاندن آن، انفجار رخ می‌داد. و یا زیر قابلمه‌هایی که در آشپزخانه‌ی بعضی از منازل وجود داشت، یک مین پدالی قرار داده بودند. و یا در توالت‌ها، که باز هم به نوعی در آن مکان‌ها تله کرده بودند.

۶- عملیات رمضان (شرق بصره - ۱۳۶۱/۴/۲۳)

قبل از "عملیات رمضان" دشمن به این نتیجه رسیده بود که حفر کانال‌های قبلی برایش چندان موثر نیست. لذا پس از "عملیات بیت‌المقدس" اقدام به عریض‌تر کردن کانال‌ها نمود به طوری که عرض آنها را به سه متر، و عمق چهار متر افزایش داد. حتی کف کانال‌ها را هم با موادی شبیه قیر به رنگ سیاه و غلیظ پر کرد. در اطراف شلمچه برای اولین بار با این قبیل مواد مواجه شدیم.

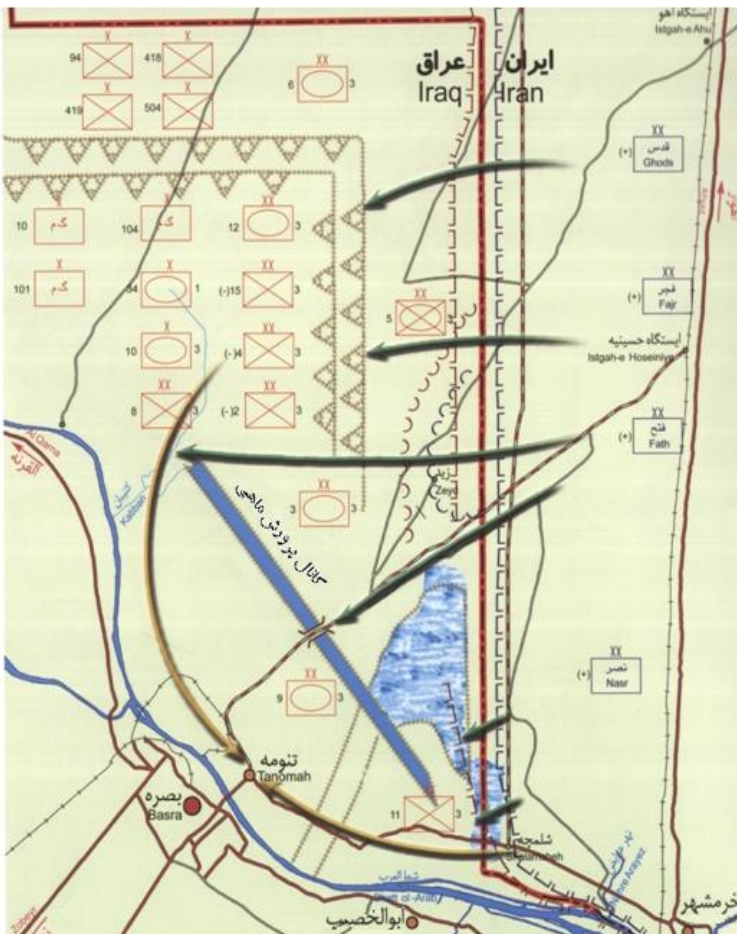
خاکریزهای مثلثی

از جمله کارهای دیگری که دشمن در مناطق عملیاتی "رمضان" انجام داده بود، احداث خاکریزهای مثلثی بود. او به خاطر هموار بودن زمین منطقه که اغلب به صورت دشت بود، و همچنین به لحاظ اهمیت استراتژیکی منطقه، در پشت مواضع خود خاکریزها را به صورتی ایجاد کرده بود که چنانچه بخواهد عملیاتی از جانب ما صورت بگیرد، از آنها به عنوان پدافند و غافلگیری و یا محاصره ما استفاده کند. اتفاقاً این طرح او موثر هم واقع شد و حتی توانست در برخی قسمت‌ها به ما ضربه بزند.

سنگرهای تیربار سطحی

یکی دیگر از اقداماتی که از سوی دشمن در "عملیات رمضان" انجام گرفته بود این بود که

علاوه بر تسلط کامل از مواضع واقع بر روی خاکریزها بر منطقه، در سطح زمین نیز سنگرهایی ایجاد کرده بود که از آنها قادر بود دشت را تا یک وجب از سطح زمین با تیربار زیر آتش خود قرار دهد. و چون بچه‌های تخریب و گشتی شناسایی، اغلب به صورت سینه خیز حرکت می‌کردند، از آتش سطحی این سنگرها در امان نبودند. به طوریکه در مواردی مشاهده شد، بچه‌ها از ناحیه‌ی شانه مورد اصابت گلوله‌های دشمن قرار گرفته بودند.

افزایش نوارهای میدان مین

در این عملیات هم چنین مشاهده می‌شد که عمق موانع نسبت به "عملیات بیت‌المقدس" افزایش یافته بود. به طوریکه وقتی بچه های تخریب می‌گفتند "ما از دوازده نوار عبور کردیم ولی هنوز کماکان میدان ادامه دارد" کسی باور نمی‌کرد. ضمناً خصوصیتی که این نوع میادین داشتند این بود که فاصله‌ی نوارها از یکدیگر زیاد بود، یعنی نسبت به تراکم میدان عمق آن بسیار زیاد بود، همین امر عبور از میدان را بسیار خسته کننده و مشکل می‌کرد و همچنین امکان اشتباه و جا ماندن مین در این شرایط زیاد بود.

۷ - عملیات حضرت مسلم ابن عقیل (منطقه سومار شهر یور ۱۳۶۱)

(مصاحبه با سردار جعفر جهرودی در مهرماه ۱۳۹۲)

منطقه این عملیات در جبهه میانی در مسیر سومار - مندلی قرار دارد، این منطقه نیز مانند منطقه عملیاتی رمضان از اهمیت فوق العاده ای برای ما و دشمن برخوردار بود، زیرا منطقه سومار نزدیکترین جبهه به بغداد بود، بطوری که اگر یک عملیات موفق معادل عملیات فتح المبین در اینجا اتفاق می افتاد، توپخانه ما می توانست حواشی بغداد را زیر آتش بگیرد.

در نتیجه دشمن از تمام تجربیات گذشته خود استفاده کرده و موانع این منطقه را توسعه داده بود، در واقع می توان گفت موانع عراق در این عملیات به اوج تکاملی خود نزدیک شد. میادین مینی که از این پس در مناطق مهم استراتژیک مشاهده شد همه جزء میادین مین سد کننده بسیار مستحکم و بسیار وسیع تر از میادین سدکننده استاندارد بودند. بطوری که میدان مین کمتر از عمق ۱۵۰۰ متر در اینجا نداشتیم، حتی در مواردی عمق میدان به ۳۰۰۰ متر نیز می رسید.

این منطقه عوارض بسیار متنوعی دارد، از جمله دشت، تپه ماهور، شیار رودخاته و ارتفاعات صخره ای با شیب بسیار تند را شامل می شود.

آرایش میادین این منطقه

آرایش میادین این منطقه، به دلیل عوارض متنوع آن، یکسان نبود و در هر قسمت از آن با توجه به این عوارض تغییر می کرد، این تغییرات شامل عمق میدان، تعداد نوارها، نوع مین ها و نوع موانع مصنوعی می شد.

نوع مین های این میادین عمدتاً والمرا و **VS-50** و مین های ضد تانک **MK-7** قدیمی که برای اولین بار در این میدان با آن مواجه شدیم که نشانگر این است که حد اقل بخش هایی از این میادین قدیمی بوده و سال های قبل احداث شده بودند و در این مرحله تکمیل گردیده اند و همچنین بشکه های فوگاز بود.

« شهید همت از قول اسرا گفته بود: وقتی میادین این منطقه تکمیل شد، به دعوت صدام از حدود پنج کشور کارشناسان آمدند و چند روز این موانع را مورد بررسی قرار دادند، کارشناس آمریکایی اظهار کرده بود که قوی ترین ارتش های جهان نمی توانند از این موانع عبور کنند.»

حداقل در معبری که من کار کردم، بدون حتی یک شهید از میدان مین عبور کردیم. در صورتی که در برآوردهای قبل از عملیات تعداد زیادی شهید و مجروح پیشبینی کرده بودیم.

ایجاد معبر

"زمان" برای ما بسیار مهم بود، ما باید در تاریکی شب و قبل از روشن شدن هوا، معبر می زدیم، عبور می کردیم، خط و اهداف را تصرف می کردیم، مواضع را تثبیت می کردیم و آماده می شدیم پس از روشن شدن هوا با پاتک های دشمن مقابله کنیم. اگر این اقدامات در تاریکی شب اتفاق نمی افتاد، منجر به قتل عام رزمنده ها و شکست عملیات می گردید.

در خصوص چگونگی ایجاد معبر باید گفت که:

اولاً همیشه در هر محور عملیاتی یک الی دو معبر اضافی به عنوان یدکی در نظر می گرفتیم تا اگر در حین عملیات مشکلی برای هر یک از معابر پیش آید، بتوان از این معابر استفاده نمود.

ثانیاً دوهزار متر عمق میدان را امکان نداشت در مدت دو الی سه ساعت معبر ایجاد کنیم. لذا بالاجبار چند روز قبل از عملیات کار ایجاد معبر را به صورت مخفی شروع می کردیم و حدود ۹۰ الی ۹۵ درصد عمق میدان را معبر مخفی می زدیم و مابقی آن را در شب عملیات به پایان می رساندیم.

ثالثاً در این معبر مخفی برای اینکه دشمن متوجه دستکاری میدان و اقدام ما نگردد، کاملاً استتار زمین و مین ها را حفظ می کردیم، ضمناً ما در ایجاد معبر به هر نوار که می رسیدیم حد اقل دو مین از آن نوار را خنثی می کردیم به این ترتیب عرض معبر ایجاد شده حداقل ۵ الی ۶ متر می شد.

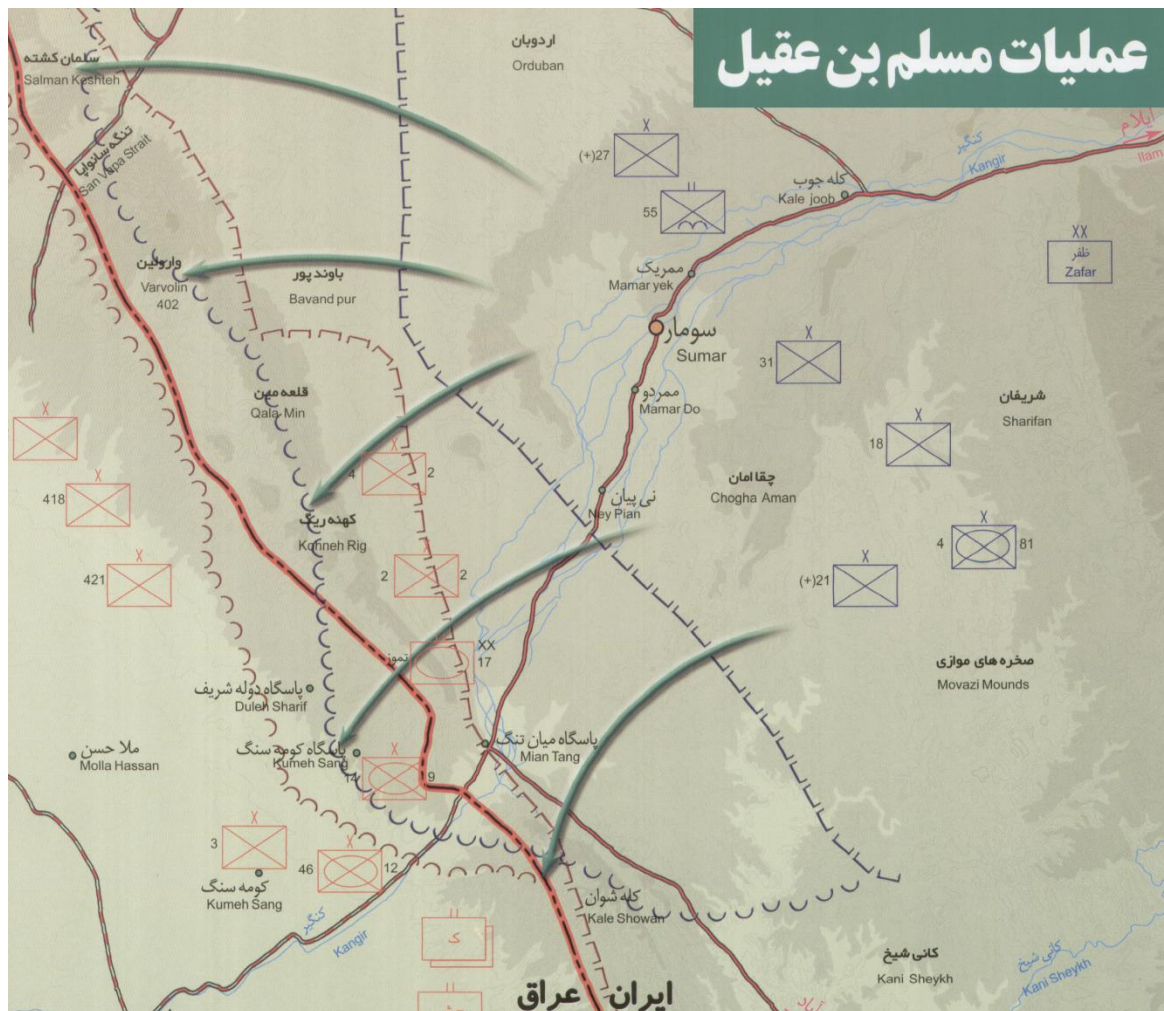
در بعضی از محور ها نیروهای تخریب برای ایجاد معبر با خود نردبان های بلند آلومینیومی سبک برده بودند تا وقتی به صخره های پرتگاهی می رسیدند از آن برای بالا رفتن از صخره و جستجوی مین در لابه لای صخره ها استفاده کنند.

علامتگذاری مسیر رسیدن به معبر و مسیر داخل معبر

از همه مهمتر علامتگذاری مسیر رسیدن به ابتدای معبر و علامتگذاری مسیر داخل معبر بود، برای اینکه این معبر کاملاً از دید دشمن مخفی بماند، از هر وسیله و روشی که می شد استفاده کنیم برای علامتگذاری استفاده می کردیم. یکی از اسرای عراقی می گفت: ما دوربین دید در شب داریم که تا ۱۴ کیلومتر عمق منطقه را در شب می دیدیم. در نتیجه نیروهای عراقی از روی مواضع خود در ارتفاعات میدان را کنترل می کردند.

به دلیل مشرف بودن دشمن به میدان و معبر ما در شب عملیات برای عبور نیروها از معبر هم نمی توانستیم از نوار معبر استفاده کنیم، چون ممکن بود به خاطر سفیدی نوار، مسیر معبر توسط دشمن کشف گردد.

این علائم فقط برای کسانی که در احداث آن نقش داشتند قابل شناسایی بود و اگر برای آنها قبل از شروع عملیات اتفاقی می افتاد، دیگر امکان نداشت کسی آن معبر را پیدا کند.

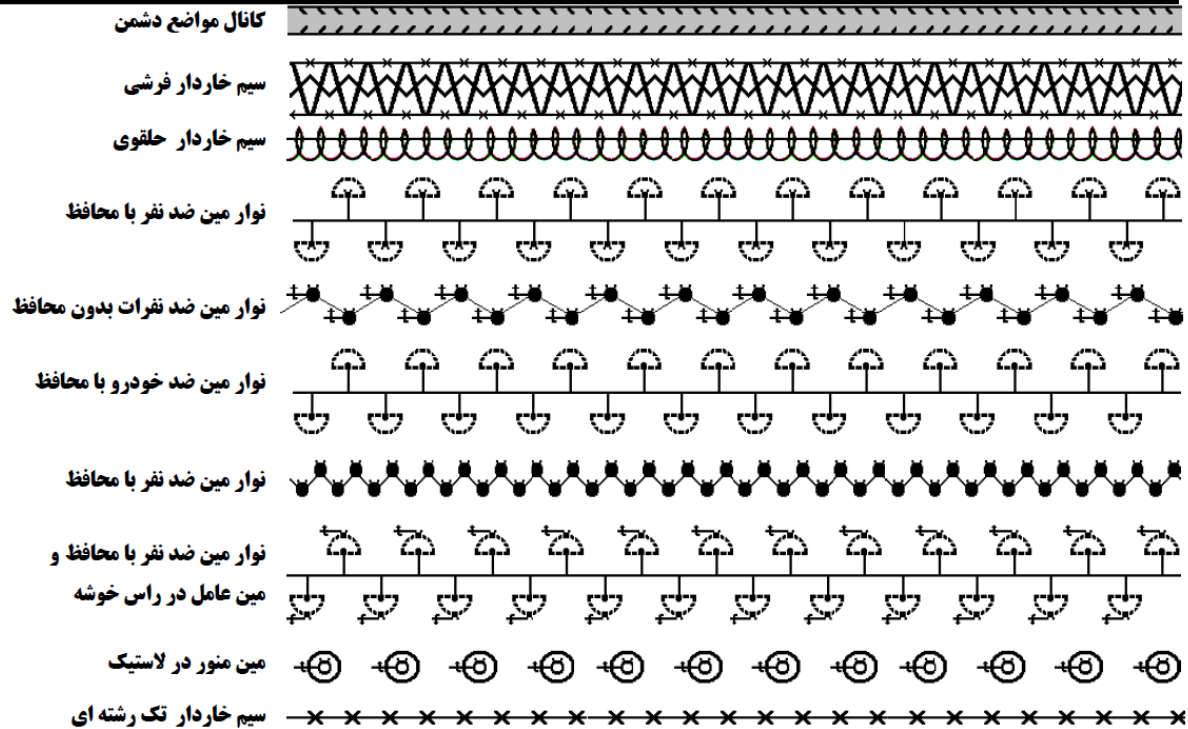

۸- عملیات محرم (ارتفاعات حمزین - ۱۳۶۱/۸/۱۰)

بعد از عملیات مسلم ابن عقیل نوبت به عملیات محرم می رسد. محل این عملیات در ادامه منطقه عملیاتی فتح المبین قرار دارد. در این عملیات ما شاهد بهره گیری دشمن از ترکیب موانع بودیم. ارتفاعات ۴۰۰، رودخانه چم سری و رودخانه موسیان از جمله موانع طبیعی منطقه بودند.

نحوه‌ی احداث میدان در این منطقه به این صورت بود که در طرفین رودخانه‌ها و در ارتفاعات، بر روی شیب‌های سمت خود و سمت ما اقدام به مین‌گذاری کرده بود و مین‌ها را هم به صورت ترکیبی کاشته بود و نیروهای ما برای زدن معبرهای مستقیم، در این شرایط مشکل داشتند. چون دشمن قادر بود به راحتی آنان را هدف گلوله خود قرار دهد. در این عملیات شاهد قراردادن لاستیک های فرسوده‌ی خودروها به دور مین‌های منور بودیم. کاربرد این لاستیک‌ها این بود که وقتی مین منور عمل می‌کرد (که مدت زمان سوختن آن نیز ۳۰ الی ۴۰ ثانیه است)، باعث شعله ور شدن لاستیک‌ها شده، و نور ناشی از سوختن آن قادر بود مدت زمان بیشتری منطقه را روشن نماید. دشمن با این روش، تحرک بچه‌های ما را بیشتر کنترل می‌کرد.

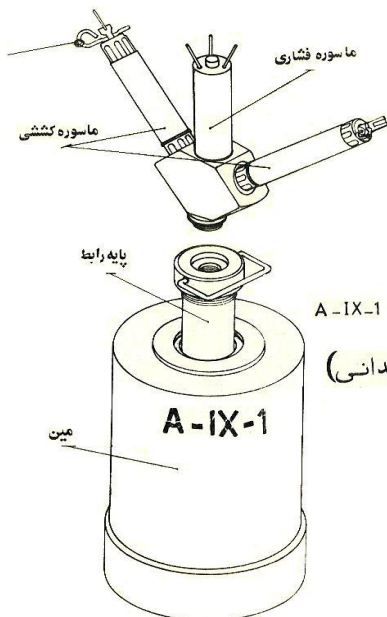
منطقه عمومی: جنوب موسیان	عملیات: محرم	تاریخ: ۱۳۶۱/۸/۱۰	عمق میدان: تقریباً ۱۲۰ متر
تعداد نوار: ۶ نوار	سیم های خاردار: ۳ ردیف حلقوی و یک ردیف فرشی	نوع میدان: پدافندی	

مین گذاری در سطح جادهی آسفالت

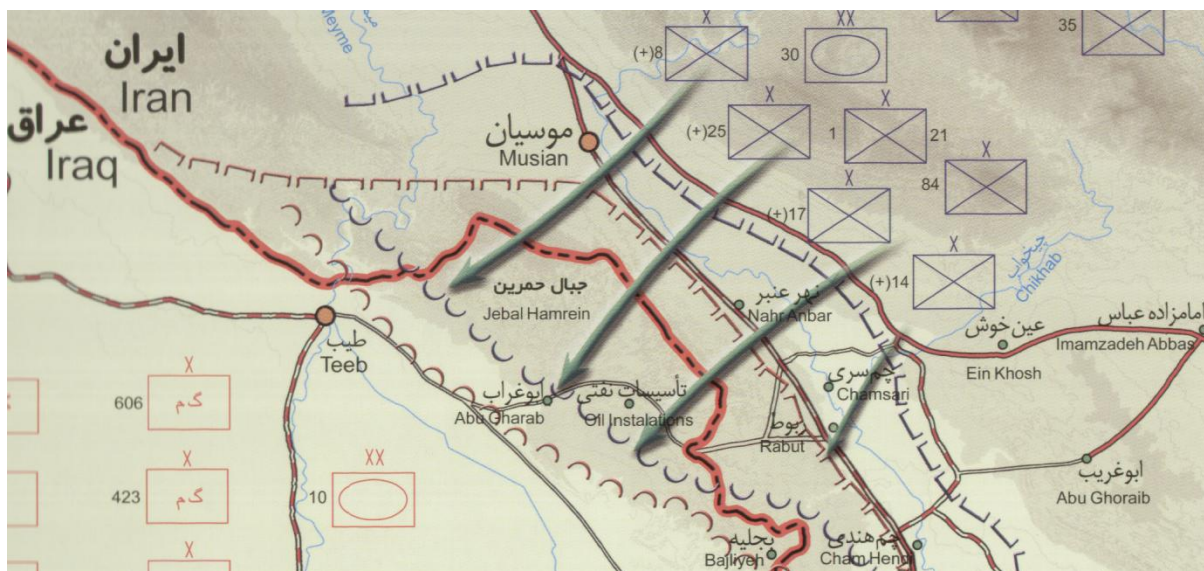
از کارهای دیگر دشمن در این عملیات، مین گذاری در جادهی آسفالت بود. چیزی که تا آن موقع مشابه این قبیل اقدامات را از دشمن ندیده بودیم. او در ابتدای پل چم سری، در چند نقطه از جادهی آسفالت، چاله‌هایی را حفر کرده و در داخل هر کدام از آنها یک مین ضد خودرو قرار داده بود. سپس با مخلوطی از شن و قیر روی آنها را پوشانده بود، به طوریکه وقتی از دور به آنها نگاه می‌کردیم هیچ تفاوتی با پوشش اصلی سطح جاده نداشت و کاملاً یکدست به نظر می‌رسید و با نگاه عادی، هیچ‌کس قادر نبود متوجه وجود چاله‌های مین گذاری شده بشود. با این همه، به حول وقوهی الهی بچه‌های تخریبچی همه‌ی آنها را کشف و جمع‌آوری کردند.

ما در اغلب موارد عملیات تخریب، ایجاد معابر نفوذی و شناسایی را شب‌ها انجام می‌دادیم، و از آنجا که این شیوهی کارمان دیگر برای دشمن معلوم شده بود، در "عملیات محرم" دشمن برای مقابله با ما تعداد دوربین‌های دید در شب را در سنگرهایش، به خصوص در سنگرهای کمین افزایش داده بود.

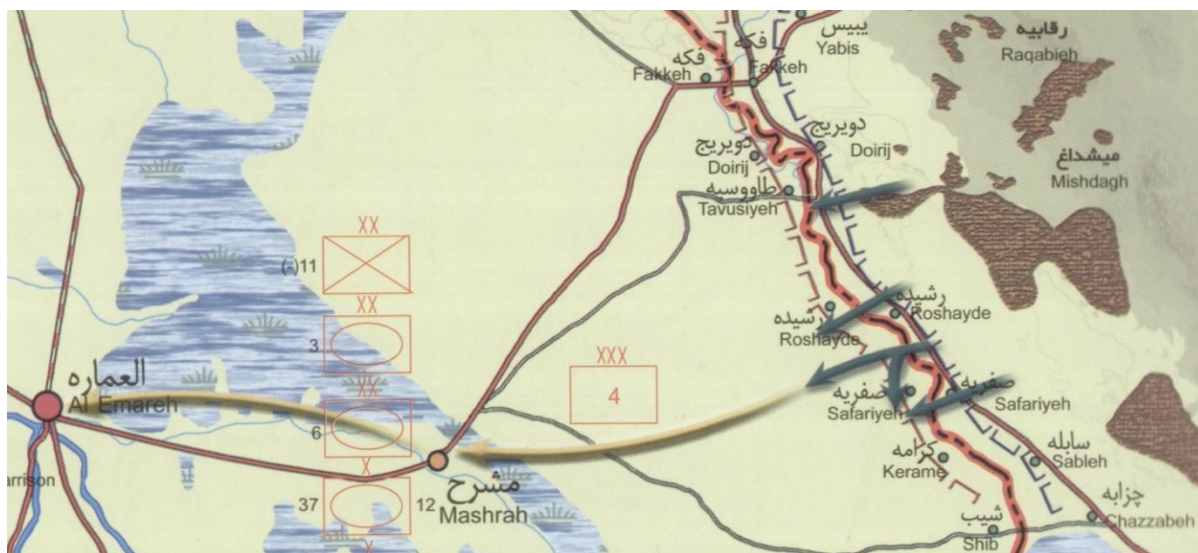
برای اولین بار در این عملیات و در ارتفاعات موسیان توسط نیروهای لشکر ۲۵ کربلا مین گلدانی مشاهده شد که حدود ۷۵ تیر از آن را کشف کرده بودند. مین گلدانی یک مین جهنده است، که از دو طرف به وسیله سیم، تله می‌شود. و علاوه بر آن، یک ماسوره‌ی فشاری هم دارد.

قابل ذکر است که دشمن در "عملیات محرم" پل چم‌سری را مواد گذاری کرده بود. زمانیکه ما در این عملیات به آن پل نزدیک شدیم، دشمن با انفجار آن باعث شد قوای ما به طور موقت از حرکت بایستند و به ناچار برای ادامه‌ی پیشروی، از داخل رودخانه عبور کردند.

۹- عملیات والفجر مقدماتی (چزابه، فکه - ۱۳۶۱/۱۱/۱۸)

در عملیات "الفجر مقدماتی" دشمن با اتکای به تجربیاتش در عملیات‌های قبلی، همانند میادین مین عملیات مسلم این عقیل به توسعه‌ی موانع خود به صورت سد کننده در مقابل رزمندگان اسلام مبادرت نمود. عمق موانع او در این منطقه‌ی عملیاتی به یک و نیم کیلومتر می‌رسید. کانال‌هایش را که قبلاً یک ردیف بود، به دو ردیف افزایش داده و علاوه بر آن، در فاصله‌ی بین دو کانال، و همچنین اراضی واقع در قبل و بعد از هر دو کانال را مین‌گذاری کرده بود. ترکیب میدان مین در قبل و بعد از کانال‌های فوق ساده بود اما وجود دو کانال متوالی، عبور و ایجاد معبر را برای بچه‌های تخریب در دو سوی آن مشکل کرده بود.

احداث معبر در داخل میدان مین، وقت زیادی از عملیات ما را گرفت. به حدی که ساعت سه بامداد را نشان می‌داد و ما تازه به خاکریز دشمن رسیده بودیم.

گسترش موانع و میدان مین فریبنده

دشمن در این عملیات با توجه به آگاهی از زمان شروع تحرکات ما، اینطور محاسبه کرده بود که از زمان شروع حرکت بچه‌های تخریب تا احداث معبر و شروع حمله که از شب تا صبح به طول خواهد انجامید، با توجه به روشنایی هوا،

ما دیگر قادر نخواهیم بود زیر آتش تیر مستقیم نیروی زرهی در دشت پیشروی کنیم. او می دانست که معمولاً پیشروی ما در شب صورت می گیرد و صبح مواضع تصرف شده را تثبیت می کنیم. بنابر این نتیجه گیری کرد اگر کاری کند که موانع را تا حدی گسترش دهد و عبور از آن را برای ما مشکل کند، موفق خواهد شد از شب تا صبح ما را با موانع درگیر ساخته و با روشنایی روز ما را مجبور به عقب نشینی نماید.

تقریباً ساعت دو یا سه بامداد بود که بچه ها به خاکریز رسیدند و موفق شدند آنجا کارشان را به اتمام برسانند. دشمن در دو طرف کانال از سیم خاردارهای حلقوی استفاده کرده بود و در وسط میدان مین فضای خالی از مین (به قول رزمندگان "میدان مین فریبنده") مهیا کرده بود. به نحوی که هم، عمق موانع خود را وسعت می بخشید و هم باعث اتلاف وقت زیادی در حرکت ما می شد. به این صورت که تخریبچی برای یافتن مین، سیخک خود را به زمین میزد و مسافت زیادی را به همان شکل ادامه می داد ولی هیچ مینی پیدا نمی کرد. همین امر باعث ایجاد شک و دودلی در او می شد و گمان می کرد، شاید نتوانسته مین را بیابد و حتماً آن را جا گذاشته است. به ناچار همان مسیر را مجدداً برمی گشت و دوباره کاوش می کرد.

در این عملیات موارد دیگری هم دیده شد که به آن اشاره می کنم.

- دشمن مقدار مین های تله شده را بیشتر کرده بود.
- برای همه مین های ضد خودرو محافظ قرار داده بود.

استفاده از سیم خاردار در حجم وسیع

علاوه بر کارهایی که بیان شد، دشمن موانع دیگری را هم بر علیه نفرات ما به کار گرفت. استفاده از سیم خاردار در حجم وسیع. او به خوبی می دانست که سیم خاردار، مانع بسیار خوبیست، زیرا هم برایش مقرون به صرفه، و هم استقرار آن آسان بود. مخصوصاً سیم خاردار حلقوی که وقتی یک دسته از آنرا باز می کردند تا هجده متر را پوشش می داد. از طرفی، عبور از آن برای ما وقت گیر بود.

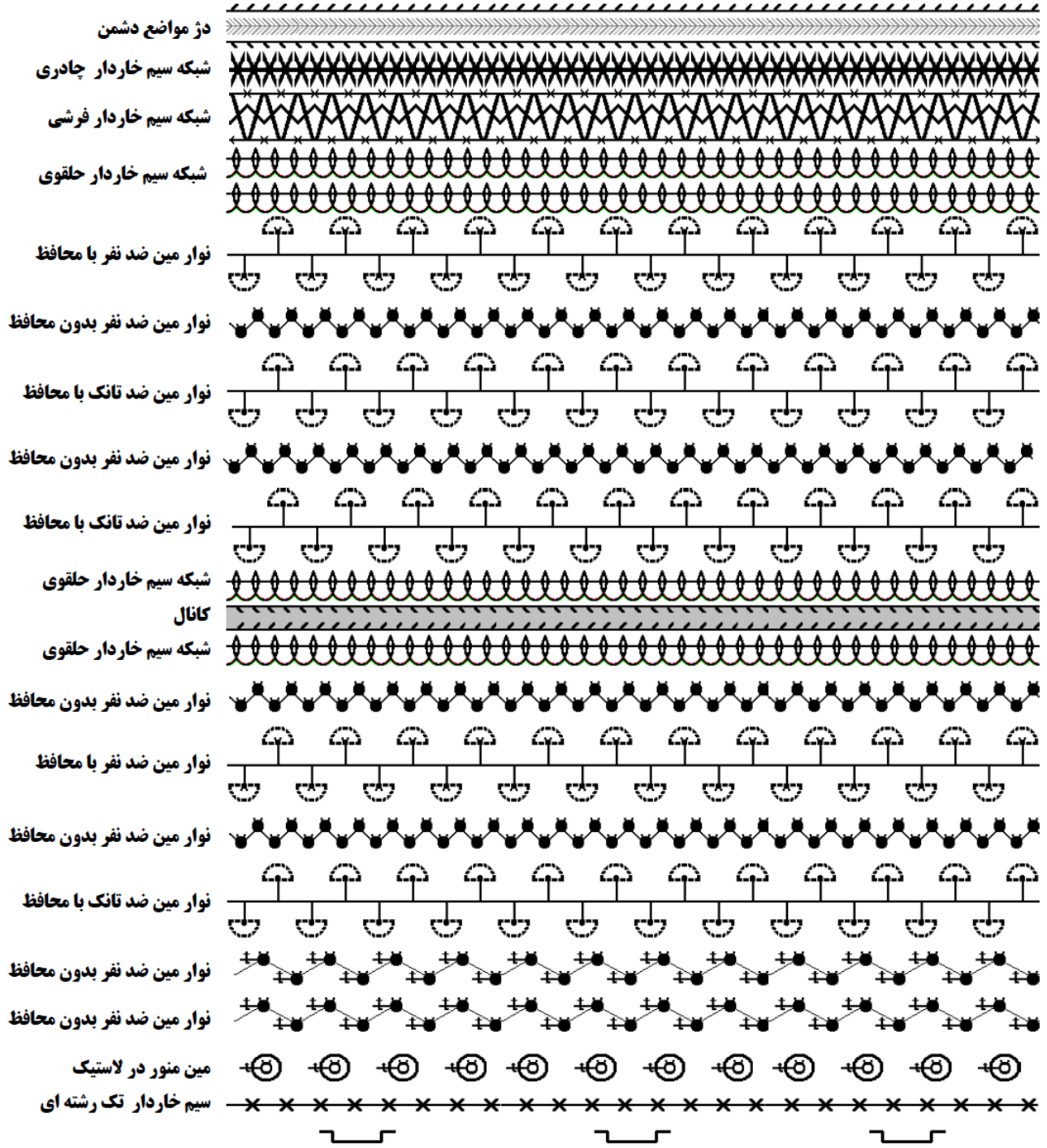
در یکی از محورهای عملیاتی "والفجر مقدماتی"، دشمن ۳۶ ردیف سیم خاردار حلقوی به صورت دوطبقه بکار برده بود. تصور کنید، وقتی بچه ها به پشت سیم خاردار می رسیدند با انبوهی از سیم خاردار به ارتفاع دو متر و به عمق

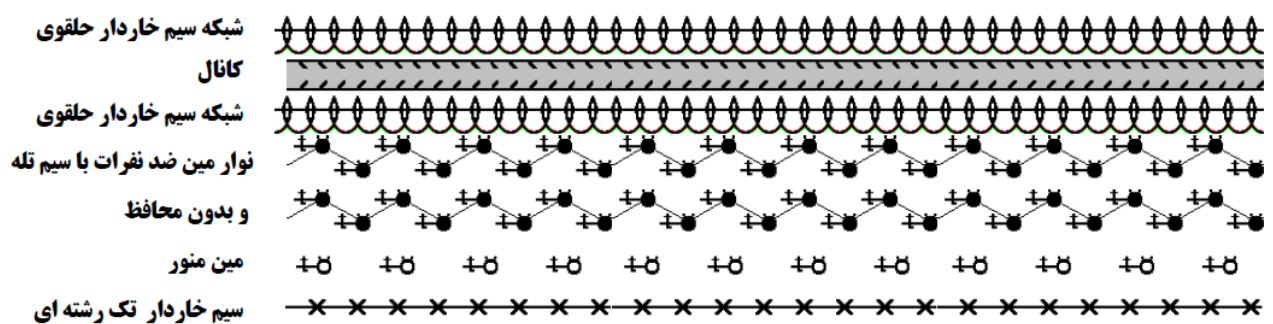
سی و شش متر روبرو می شدند. ما در آنجا برای عبور از سیم خاردار، سی شهید دادیم و در نهایت هم نتوانستیم راه را باز کنیم. شرایط آنها طوری بود که دشمن پی درپی از منور استفاده می کرد و بچه ها برای اینکه دیده نشوند مجبور بودند به صورت نشسته به کارشان ادامه دهند، چون انجام کار به صورت سینه خیز برایشان ممکن نبود. وقتی یکی از آنها گلوله می خورد و می افتاد، نفر بعدی سیم بر را برمی داشت و به کار ادامه می داد.

یکی از مین هایی که دشمن در این عملیات از آن برای اولین بار استفاده کرد مین صنعتی بود. نام اصلی آن، مین تایپ ۷۲ است و بچه ها به آن کیک می گویند.

ترکیب یکی از موانع و میادین مین عراق در عملیات والفجر مقدماتی

فضای خالی (بدون مین) به عمق ۱۰۰ متر

دشمن از دستگاه رازیت برای اولین بار در این عملیات استفاده کرد و آن دستگاهی است که تمام حرکات نیروهای ما را به هنگام پیشروی نشان می‌دهد. وقتی از یک سرگرد اسیر عراقی از شعاع عملکرد این دستگاه سوال کردم، به من گفت برد این دستگاه سی کیلومتر است. به این مفهوم که تا فاصله سی کیلومتری، هرگونه حرکت شما را نشان می‌دهد.

۱۰- عملیات والفجر یک (شمال فکه - ۶۲/۱/۲۱)

منطقه‌ی عملیاتی "الفجریک" نیز مانند مناطق عملیاتی مسلم و والفجر مقدماتی از اهمیت استراتژیک برخوردار بود به همین دلیل در اینجا نیز از موانع سد کننده بسیار گسترده استفاده کرده بود. ضمناً عملیات در این منطقه ادامه عملیات در جبهه شمال غربی مناطق عملیاتی فتح المبین و محرم بود.

این منطقه دارای ارتفاعاتی است که به دشمن امکان می‌داد از موانع ترکیبی به خوبی استفاده کند.

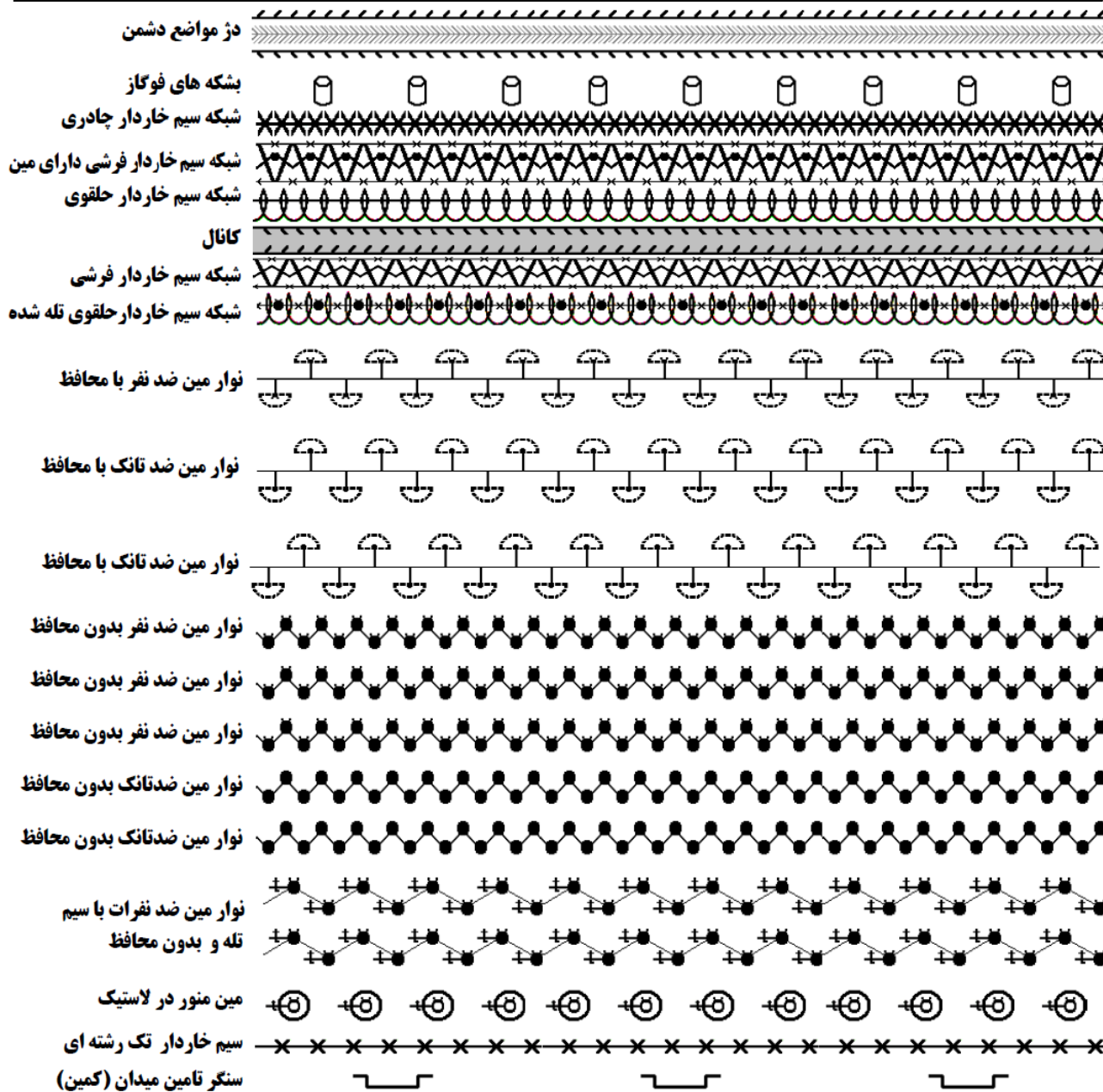
وقتی بچه های تخریب می‌خواستند برای ایجاد معابر به جلو بروند، معمولاً مسیر شیارها را انتخاب می‌کردند و دشمن با آگاهی از این موضوع، موانع خود را از داخل شیارها به سمت سنگرهای خود، و دوباره از سمت دیگر به بیرون از شیار ادامه داده بود. یعنی به عبارتی، موانع را درست در جاهایی مستقر کرده بود که نیروهای ما مجبور بودند برای ایجاد معبر در یک شیار مناسبی که انتخاب می‌کردند، از میان انبوهی از سیم خاردارها عبور کنند. همین امر کافی بود تا از سه جهت، یعنی دو جهت از پشت و یک جهت از مقابل، در تیررس آتش سلاح‌های دشمن قرار گیرند.

یکی دیگر از تدابیر دشمن در این منطقه، احداث سنگرهای کمین به صورت اجتماعی بود، علت این تصمیم فرار نفرات سنگرهای کمین به هنگام احساس خطر بود. چون در هنگام حملات ما، یا زود فرار می‌کردند و یا به دست رزمندگان ما می‌افتادند. به همین خاطر دشمن برای پیشگیری از سقوط زود هنگام سنگرهای کمین، آنها را به صورت اجتماعی درآورد.

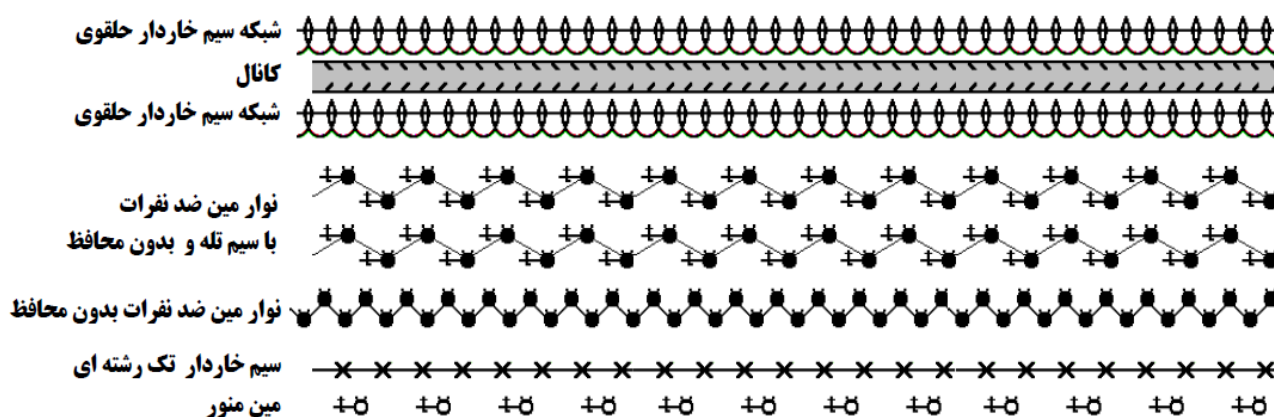
در این عملیات، مین‌های والمرای دیده شدند که علاوه بر تله‌ی معمولی، (که با بستن سیم تله به شاخک مرکزی آن صورت می‌گیرد) سیم تله‌ی دیگری را به دور شاخک مین پیچانده و سر دیگر آن را در زیر مین محکم می‌کردند. بطوری که وقتی کسی پس از قطع سیم تله‌ی اصلی، می‌خواست شاخک را از مین جدا کند، مین در دستانش منفجر می‌شد. از دیگر اقدامات دشمن در این منطقه این بود که علاوه بر میدان مینی که احداث کرده بود، کمی جلوتر از آن در اطراف سنگرکمین های اجتماعی، میدان مین مجزایی احداث کرده بود. بطوری که وقتی بچه‌های ما به آن محل می‌رسیدند، یا توسط سنگرهای کمین غافلگیر می‌شدند، و یا آن سنگرها را خفه (منهدم) می‌کردند. حالت بعدی این بود که قبل از عملیات، نفرات ما به اولین کمینی که می‌رسیدند با مین برخورد می‌کردند.

چنانچه قبلاً گفته شد طبق استاندارد ارتش های دنیا، در میادین مین سد کننده معمولاً از هشت الی نه نوار استفاده می‌کنند. ولی در عملیات "الفجریک" دیدیم که ارتش عراق بر روی جاده پاسگاه، ۴۰ الی ۷۰ نوار مین کاشته بود، و مشخص بود که دشمن، در هر جایی که احساس می‌کرد احتمال نفوذ ما در آن نقطه بیشتر است از موانع بیشتر و متراکم تری استفاده می‌کرد.

منطقه عمومی: دهلران منطقه والفجر ۱	مختصات یک نقطه از میدان: -	عمق میدان: ۱۶۰۰ متر
ردیف های سیم خار دار: بیش از ۱۷ ردیف	تعداد نوار: ۴۰ نوار	نوع میدان: سد کننده

فضای خالی (بدون مین) به عمق ۱۰۰ متر

دشمن از بشکه های فوگاز زیادی هم در این منطقه استفاده کرده بود. اما بر خلاف آنچه که در "عملیات محرم" شاهد بودیم، آنها را استتار و در زیر خاک مدفون کرده بود. زیرا او در عملیات "عملیات محرم" تجربه کرده بود استفاده از فوگاز به صورت استتار نشده و با استفاده از چاشنی الکتریکی کارآیی چندانی ندارد. زیرا به محض اینکه نگهبان مامور فوگازها می خواست ماشین انفجار مخصوص تولید جریان الکتریسیته را فعال کند، بچه های ما زودتر سروقت فوگازها رفته و آن را خنثی می کردند. به همین خاطر دشمن سیستم عملکرد آنها را با استفاده از ماسوره و سیم تله تغییر داد و شرایطی بوجود آورد که بچه ها هنگام عبور از موانع به سیم تله برخورد کرده باعث انفجار بشکه های فوگاز گردند. گفتنی است که در همین رابطه نیروهای تیپ جوادالائم خراسان در این عملیات با این نوع تله ها برخورد کرده و بر اثر انفجار آن تعداد هفده یا هجده نفر از آنان دچار سوختگی شدند.

از ابتکارات دیگر دشمن این بود که قبل از سیم خاردارهای اطراف میدان مین، یک نوار مین منور کاشته بود. در گردان ها اغلب نفرات تخریبچی بنا بر اطلاعات قبلی که از میداین مین دشمن داشته اند، اینطور تجربه کرده بودند که ابتدای همه ی میداین مین الزاماً با یک رشته سیم خاردار مشخص می شود که دشمن طبق معمول دور میداین مین خود را با آن محصور می کرد. به همین خاطر بنا به عادت قبلی برای یافتن ابتدای میدان به دنبال سیم خاردار می گشتند و پس از یافتن آن، با استفاده از سرنیزه شروع به کاوش مین می کردند. ولی این بار فرق می کرد. بچه ها وقتی در حال جست و جوی سیم خاردار بودند با مین های منور برخورد می کردند و با روشن شدن آن دشمن متوجه حضور ما می شد.

از دیگر ابتکارات قابل ذکر دشمن این بود که برخلاف شیوه ی قبلی در زیر سیم خاردارهای فرشی که در برخی قسمت های این عملیات به عنوان مانع به کار برده بود، اقدام به کاشتن مین نموده بود. در ضمن با استفاده از خاصیت جمع شوندگی کلاف سیم خاردارهای حلقوی، سیم تله های منور یا فوگاز را به سیم خاردار متصل کرد به نحوی که اگر می خواستیم آن را قطع کنیم ماسوره های آنها عمل کند.

۱۱- عملیات والفجر سه (مهران - ۶۲/۵/۷)

این عملیات برای آزاد سازی شهر مهران در منطقه‌ی عمومی مهران و اطراف آن و ارتفاعات کله‌قندی انجام شد. در اینجا به طور خلاصه به نکاتی که در این عملیات مشهود بود اشاره می‌کنم:

۱. استفاده از ترکیب موانع
۲. مین گذاری بر روی شیب‌ها
۳. مین گذاری در قسمت‌های چپ و راست کانال‌های طبیعی
۴. استفاده از رودخانه بعنوان مانع طبیعی
۵. استفاده از سیم خاردار و هرچیز دیگری که بعنوان مانع به ذهن دشمن می‌رسید.
۶. کاشتن مین‌ها و المراسیمه قبل از سیم خاردار، درحالی‌که در عملیات قبلی از منور استفاده کرده بود
۷. شگرد جدید دشمن در سنگرهای کمین

شگرد جدید دشمن در سنگرهای کمین

در مورد شگرد جدیدی که دشمن در سنگرهای کمین خود بکار بسته بود این توضیح لازم است که در عملیات‌های قبلی معمولاً کمی جلوتر از میدان مین و برای حفاظت از موانع و میدان مین، سنگرهایی وجود داشت به عنوان "سنگر تأمین میدان". ماموریت آن این بود که وقتی تخریبچی وارد میدان مین می‌شد و شروع به کار می‌کرد، نفرات کمین فوراً به سوی او آتش می‌گشودند. اگر این اتفاق در شب قبل از عملیات روی می‌داد، نفرات ما به ناچار برمی‌گشتند. ولی اگر شب عملیات بود، دیگر نمی‌شد عملیات را متوقف کرد. لذا علیرغم هوشیار شدن سنگرهای کمین، دو راه بیشتر در پیش روی ما نبود. یا نفرات تخریبچی به هر زحمتی که بود معبر را برای عبور نفرات می‌گشودند، و یا کل نفرات بدون استفاده از معبر از میدان مین عبور می‌کردند.

دشمن می‌دید که در هر حال نیروهایی را که به عنوان تأمین می‌گمارد اغلب تلف می‌شوند بدون اینکه قادر باشند مانع عبور ما از موانع شوند. همچنین نفراتشان در خطوط اصلی اغلب به خاطر عدم آمادگی غافلگیر می‌شوند. ضمن آنکه برای آنها مشخص نمی‌شود ما کدام محل را برای ایجاد معبر بعدی انتخاب خواهیم کرد؟

بنابر این ملاحظات، دشمن در عملیات "الفجر ۳" شگرد تازه‌ای بکار برد و آن اینکه از سنگرهای تأمین به عنوان سنگرهای خیر دهنده / استفاده کرد. به آنها ماموریت داده شد وقتی نفرات ایرانی را در مقابل میدان مین می‌دیدند، از خود نباید واکنشی نشان دهند. بلکه وظیفه داشتند موضوع را به فرماندهان خود اطلاع بدهند.

وقتی عملیات شروع شد و تخریبچیان معبر را گشودند بچه‌های گردان وارد معابر شدند. در این لحظه گلوله‌ی کلت منور به آسمان رفت و به دنبال آن بارانی از گلوله به سویمان فرو ریخت. البته به شکر خدا علیرغم تلفاتی که به ما وارد شد موفق شدیم از موانع عبور کنیم و دشمن دید این شگرد جدیدی را که با توجه به تجربیات گذشته به این شکل بکار برد مانع از غافلگیری خطوط دفاعی‌اش می‌گردد. او قبلاً در برابر تخریبچیان که برای شناسایی معابر وارد میدان و موانع می‌شدند و تعدادشان دو یا سه نفر بود هیچ واکنشی از خود نشان نداده بود ولی حالا دیگر با شروع عملیات، یک گردان وارد میدان مین شده و نفرات ما

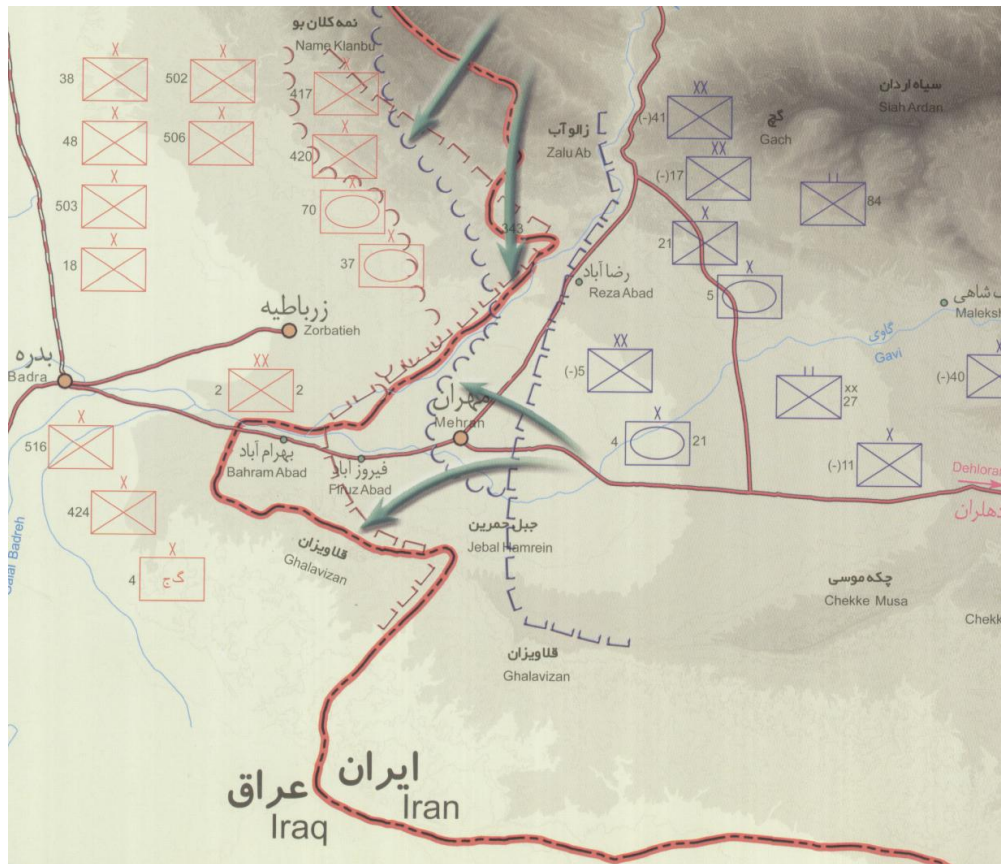

که با عکس‌العمل شدید و آمادگی کامل دشمن مواجه شده، راه دیگری جز پیشروی در آن شرایط دشوار نداشتند.

ترکیب میدان و موانع

در این عملیات برای اولین بار یک نوع مین جدید توسط دشمن به کار برده شد که بچه‌ها به آن مین کلوچه ای یا صخره ای می‌گفتند. علت نام گذاری آن به این خاطر بود که در زمین سنگلاخی به راحتی استتار می‌شد و شبیه کلوچه هم بود. مین/اس بی ۳۳ مینی است که ارتفاعش دو یا سه سانتی متر است اما قدرت خیلی خوبی دارد. به خاطر شکل خاصی که دارد می‌توان آن را در زمین‌های سنگلاخی و بر روی سطح زمین استفاده کرد.

در عملیات "والفجر ۳" دشمن همچنان از سیم خاردار فرشی در سطح وسیعی استفاده کرد به طوری که در پایین ارتفاعات کله قندی و همچنین در محور لشکر ثارالله از این نوع موانع به عمق ۵۰ تا ۶۰ متر بکار برد.

قابل ذکر است در یکی از جزواتی که در ارتش عراق منتشر شده خودشان اذعان داشته اند که: "ما هنوز نتوانسته ایم موانعی ایجاد کنیم که با بکارگیری آن قادر باشیم در برابر حملات ایرانی‌ها موفق به تثبیت و پایداری مواضعمان باشیم." و این چیزی نیست جز همت رزمندگان ما. و تنها عاملی که دشمن ما را به استفاده بیش از پیش موانع تشویق کرده است، این است که او عملیات‌های قبلی را بررسی کرده و تصور کرده است که قوای ایرانی قادر به عبور از موانع نبوده است. اما شجاعت و دلیری رزمندگان ما به حدی است که برای رسیدن به اهداف متعالی خود تا مرز شهادت به پیش خواهند رفت.

دشمن بارها تجربه کرده و به این باور رسیده بود که ما در همان لحظات اول عملیات، خطوط دفاعی‌شان را به هر قیمتی می‌شکنیم اما گاهی در حفظ و تثبیت مواضع تصرف شده ضعف داشتیم. برتری و نقطه قوت ما در حرکت و پیشروی بود.

تالیف: عباس طاهری و یداله سیاوش

والسلام علیکم و رحمه الله و برکاته